

STYL JAKO ELEMENT W PROJEKTOWANIU OBIEKTÓW SŁUŻBY ZDROWIA

Projektowanie
dla pełni doznań

WPROWADZENIE

„Ludzie mówią, że odbieranie tego co widzimy działa tylko na umysł. To nieprawda. Wrażenie to dotyczy również ciała. Choć niewiele wiemy o wpływie na nas formy, koloru i światła, wiemy, że mają one rzeczywisty efekt fizyczny. Różnorodność form i wspaniała kolorystyka prezentowanych pacjentom przedmiotów to realny sposób na ich szybszy powrót do zdrowia”.

Florence Nightingale,

*Notes on Nursing: What it is and what it is not
(London: Harrison, 1860), p. 84*

Sama królowa pielęgniarstwa, Florence Nightingale, doskonale zdawała sobie sprawę z potęgi środowiska panującego w placówkach opieki zdrowotnej. Teraz, ponad półtora wieku później, podejście Nightingale, skoncentrowane na pacjencie jest ponownie zauważalne w trendach w architekturze a co za tym idzie w projektach dla służby zdrowia.

Obecne odejście od utylitarne go projektowania obiektów opieki zdrowotnej w kierunku bardziej wrażliwego podejścia potwierdza, że projektowanie wpływa na nastrój, wywołuje pewne stany i kształtuje zachowania, wspomagające powrót do zdrowia i dobre samopoczucie pacjentów.

W niniejszym opracowaniu omawiamy koncepcję „uzdrowiającego środowiska w obiektach opieki zdrowotnej”. Zbadamy także, w jaki sposób projektanci i architekci przestrzeni służby zdrowia mogą to osiągnąć w praktyce.

Obecna zmiana w projektowaniu obiektów opieki zdrowotnej jest częścią szerszego trendu zarówno w budynkach komercyjnych, jak i publicznych, którego hasłem przewodnim jest „dobre samopoczucie”.

Im szybsze, bardziej zajęte, wydajniejsze i bardziej zaawansowane stało się nasze społeczeństwo, tym bardziej oddaliliśmy się od natury i od jej rytmu. Złe odżywianie, brak ruchu, niewystarczający dostęp do światła dziennego i czystego powietrza, a także coraz powszechniejsze i coraz bardziej niebezpieczne zjawiska psychologiczne i społeczne, takie jak depresja i tzw. epidemia samotności, to tylko niektóre przykłady problemów, z którymi mierzy się architektura; wiele z tego można poprawić lub wyeliminować dzięki odpowiedniemu projektowi budowlanemu.

Omawiając przyszłość architektury, znana architektka Amanda zacytowała Jackie Daly: „czasy bezimiennego, monolitycznego biurowca minęły”¹. Ale co zastąpi te znajome konstrukcje? Odpowiedź: środowiska podtrzymujące i poprawiające jakość życia ludzi.

¹ Jackie Daly, „Architektura dotyka tego, co to znaczy być człowiekiem”,

Financial Times, How to Spend it, 17 października 2020, s. 41.

PROJEKTOWANIE PLANETRYCZNE

„Hipoteza biofilii: idea, że ludzie mają wrodzoną skłonność do poszukiwania związków z naturą i innymi formami życia”²

Światowe działania na rzecz klimatu mają wpływ na sektory budownictwa i projektowania. Badania nad nowymi materiałami o obiegu zamkniętym, odpowiedzialnym pozyskiwaniem materiałów i procesami produkcyjnymi o zerowej emisji to tylko niektóre z sposobów pokazujące większy szacunek dla środowiska. Na poziomie projektowania wewnątrz ta zwiększona świadomość ekologiczna wyraża się w tendencji do zrównoważonego rozwoju, wraz z zacieraniem granicy między światem zewnętrznym a wnętrzem, w szczególności poprzez biofiliję.

Projekt biofilny

Projekt biofilny uznaje korzyści zdrowotne i dobre samopoczucie wynikające z przebywania na łonie natury. Mówi się, że „przenosi to co na zewnątrz do wnętrza”, projektując rośliny i zielenie w środowisku zabudowanym, wraz z innymi naturalnymi elementami, takimi jak drewno.

² Encyclopædia Britannica, 'Biophilia Hypothesis',

<https://www.britannica.com/science/biophilia-hypothesis>

Przeważnie to, co jest dobre dla środowiska, jest dobre dla ludzi. Podczas gdy powyższe tendencje w zakresie zrównoważonego rozwoju mają uniwersalne zastosowanie do nowoczesnych budynków, placówka opieki zdrowotnej stwarza więcej możliwości (i / lub wyzwań) niż w przypadku innych typów budynków. Wynika to z jednej strony z bardzo zróżnicowanych potrzeb poszczególnych grup pacjentów, a z drugiej strony z wielości funkcji, które mogą istnieć w ramach jednego zakładu opieki zdrowotnej. Tworzenie środowiska uzdrawiającego jest zatem zawsze zależne od kontekstu.

Koncepcja „środowiska uzdrawiającego” wywodzi się z projektu Planetree. Model Planetree powstał w latach 70. XX wieku, aby promować podejście do opieki zdrowotnej bardziej skoncentrowanej na pacjencie. Model składał się z dziewięciu filarów: interakcje międzyludzkie, wzmocnienie pacjentów poprzez informację i edukację, zrozumienie znaczenia rodziny i przyjaciół, duchowość, wykorzystanie ludzkiego dotyku, wykorzystanie sztuki, umożliwienie terapii uzupełniających, poznanie znaczenia odżywiania oraz projekt fizyczny.³

Każdy z tych aspektów jest stosowany (pojedynczo lub łącznie) w celu wspomaganie i ułatwiania leczenia.

Piękno projektu fizycznego w tym modelu polega na tym, że oferuje on każdemu z pozostałych filarów Planetree „dom”.

Podczas gdy jakość świadczonej opieki pozostaje najważniejsza, projekt budynku może odgrywać ważną rolę w sposobie jej odczuwania.

Coraz więcej badań omawia korzyści płynące z bardziej całościowego projektu opieki zdrowotnej; a korzyści nie ograniczają się tylko do pacjentów: oprócz większego zadowolenia pacjentów i mniejszej zależności od zasobów medycznych i personelu, wśród korzyści jest także większe zadowolenie personelu. W związku z tym środowiska lecznicze zostały opisane jako „inteligentne inwestycje”.

³ Healthcare Design Magazine,

‘Twenty-five Years of Planetree Design’, 31 August, 2003.

<https://www.healthcaredesignmagazine.com/architecture/twenty-five-years-planetree-design>

⁴ E.R.C.M. Huisman, E. Morales, J. van Hoof, H.S.M. Kort, (2012). ‘Healing environment: A review of the impact of physical design factors on users’, *Building and Environment*, 58, p.70.

ZASADY PROJEKTOWANIA TERAPEUTYCZNEGO

Nadrzędnym celem projektowania terapeutycznego jest redukcja stresu.

Kwestie zdrowotne wywołują stres i niepokój – w najbardziej ekstremalnych przypadkach niekiedy to sprawa życia i śmierci. W końcu: nikt nie decyduje się iść do szpitala bez przyczyny.

Projektowanie w opiece zdrowotnej polega na wykorzystaniu wpływu, jaki nasze środowisko wywiera na sposób w jaki angażujemy się i wchodzimy w interakcję z tym środowiskiem. Innymi słowy to projektowanie dla określonego efektu: abyśmy poczuli się w określony sposób.

Perspektywa skoncentrowana na pacjencie odwraca relację między instytucją a pacjentami; autorytet i podmiot.

Te opozycje implikują wyraźny brak równowagi sił; taki, który nie jest korzystny dla pacjenta, który dosłownie oddaje swoje życie w ręce lekarza. Dlatego projekt terapeutyczny ma na celu postawienie pacjenta w centrum uwagi. Jednym z ważnych sposobów na to jest aby pacjent lub osoba korzystająca z opieki zdrowotnej czuła się dobrze, niemal jak w domu.

(Rzeczywiście, „przytulność” jest sub-trendem, który pojawia się sam w sobie w projektowaniu opieki zdrowotnej).

Należy jednak przyznać, że nadal istnieją pewne oczekiwania wobec środowisk zawodowych, takich jak placówka medyczna: jeśli szpital nie spełnia tych oczekiwań w zadowalający sposób, może to wywołać dokładnie odwrotny efekt - niepokój. Pacjent nie będzie czuł się bezpiecznie w miejscu, które nie wydaje się odpowiednie. Z tego samego powodu estetyka nie powinna odbywać się kosztem higieny, kontroli zakażeń i trwałości.

Zmniejszenie stresu w placówkach opieki zdrowotnej zależy częściowo od projektu budynku, który zapewnia równowagę między wiarygodnością a wrażliwością.

Plan holistycznego projektowania opieki zdrowotnej może obejmować następujące kluczowe kwestie:

- Wspieranie autonomii i niezależności użytkowników
- Połączenie ze światem zewnętrznym
- Bezpieczeństwo (fizyczne i psychiczne)
- Komfort
- Porządek; struktura; przejrzystość

W kolejnych sekcjach zbadamy, jak projekt budynku może to osiągnąć.

PODEJŚCIE DWUSTRONNE

Przyszłość projektowania budynków dla sektora opieki zdrowotnej nie polega na zastępowaniu jednej formy następną.

Opieka nad określonymi grupami

Podczas gdy bezpieczeństwo i czystość są nadrzędne w każdej placówce opieki zdrowotnej, określone grupy pacjentów mają zwykle specyficzne potrzeby w zakresie swojego otoczenia, które można zaspokoić poprzez kreatywny i przemyślany projekt. Na przykład demencja może wpływać na funkcjonowanie osoby w złożony sposób, w tym utrudniać ruchy i równowagę. Pacjenci lub rezydenci, którzy mają trudności z chodzeniem po linii prostej, często wymagają jakiejś formy pomocy choćby wzdłuż korytarzy.

Kreatywnym rozwiązaniem zrywającym z tradycją instytucji jest zastąpienie poręczy wykładziną z wyraźnymi ścieżkami prowadzącymi wzdłuż zewnętrznych krawędzi podłogi w kontrastowym kolorze. Tworzy to wizualne odniesienie, które utrzymuje osobę w centrum i zapewnia bezpieczeństwo. Podobnie, kontrastowanie kolorów może służyć do podkreślenia potencjalnych zagrożeń, takich jak stopnie w górę lub w dół.⁵

Może to być szczególnie pomocne w przypadku pacjentów z demencją, którzy mogą mieć problemy z percepcją głębi.

Dzieci mają inne szczególne potrzeby, które należy wziąć pod uwagę jak choćby stymulacja i rozrywka podczas długiego oczekiwania. Ponieważ niektóre dzieci mogą być zbyt małe, aby zrozumieć lub zaakceptować ustne wyjaśnienie, dlaczego tam są i po co, szczególnie ważne jest, aby czuły się swobodnie i komfortowo w placówce opieki zdrowotnej oraz aby środowisko dawało poczucie opieki i bezpieczeństwa. W przypadku dzieci, które wymagają długoterminowej opieki medycznej, osobną troską jest ich rozwój: biorąc pod uwagę, jak szybko dzieci się rozwijają, środowisko opieki zdrowotnej powinno zapewniać możliwości i przestrzeń do tego przez cały ich pobyt. Na przykład innowacyjny projekt szpitala dziecięcego Emmy w Amsterdamie jest repliką małej wioski, w której znajdują się „placze miejskie”, kino, sale szkolne i salony, w których dzieci mogą grać w gry komputerowe. Każda strefa ma własną ikonę, która została wkomponowana w podłogę, aby ułatwić znajdowanie drogi. To przemawia nawet do dzieci, które nie potrafią jeszcze czytać.

Domy opieki różnią się od innych obiektów tym, że ich użytkownicy mogą w nich pozostać na stałe. Długoterminowe przebywanie w tego typu pomieszczeniach podkreśla znaczenie przytulnego projektu: czy zimny i sterylne wyglądający plastikowy mebel można zastąpić równie funkcjonalnym, ale bardziej znanym meblem? Możliwość przywożenia przez starszych mieszkańców mebli lub innych przedmiotów z własnego domu daje poczucie bezpieczeństwa, komfortu i zażyłości, a także wzmacnia poczucie tożsamości.

⁵ DSDC, 'Colour and Contrast',

<https://dementia.stir.ac.uk/design/good-practice-guidelines/colour-and-contrast>

Kodowanie kolorami również zasługuje na uwagę w takich sytuacjach: czy mógłbyś żyć z tym kolorem przez cały dzień, dzień w dzień, przez lata?

Okna, widoki na zewnątrz i pole widzenia są również ważne w tym kontekście, zwłaszcza, że wielu mieszkańców nie będzie mobilnych i opuszcza lokal tylko sporadycznie - jeśli w ogóle.

Dynamika budowania

Tworzenie uzdrawiającego środowiska opieki zdrowotnej wiąże się z jego normalizacją i deinstytucjonalizacją. To sprawia, że pacjenci czują, że nadal są ważnymi jednostkami i że nadal stanowią część szerszego świata - pomimo tego, że zostali wyodrębnieni z ich normalnego codziennego życia, czasami na długi okres czasu.

Harmonijny projekt budynku może sprzyjać temu poczuciu ciągłości poprzez uwzględnienie dynamiki budynku: rozważenie, w jaki sposób użytkownicy przestrzeni wchodzi w interakcje i angażują się w nią oraz w jaki sposób można wzmocnić funkcję różnych obszarów budynku.

W jednym budynku opieki zdrowotnej można wyróżnić pięć podstawowych typów dynamiki: przyjmowanie; przemieszczanie; łączenie; koncentracja; regeneracja.⁶

Opisują one podstawowe funkcje danej przestrzeni lub strefy oraz do czego użytkownicy (goście, pacjenci i / lub personel) budynku ją wykorzystują. Odpowiednimi przykładami każdego z nich mogą być hol wejściowy, korytarz, stanowisko pielęgniarskie, sala operacyjna i stołówka.

⁶ Source: Forbo Flooring Systems Design Studio 2020

Znaczenie wszechstronności i tworzenia łatwo adaptujących się przestrzeni wewnętrznych rośnie, dlatego projektowanie pod kątem tej dynamiki będzie wymagało innowacyjnych układów i elementu płynności.

Najlepszym przykładem może być podejście do przestrzeni w „stopniach interakcji”. Wyobraź sobie diagram koncentrycznych okręgów. Przy czym prywatny pokój pacjenta byłby najmniejszym i najbardziej wewnętrznym kręgiem: wewnętrznym sanktuarium, do którego mogą się wycofać, aby w spokoju odzyskać siły. Wychodząc poza ten krąg znajdziemy gabinety konsultacyjne i zabiegowe jako kolejny poziom interakcji - między lekarzem a pacjentem. Wreszcie, wspólne korytarze stwarzają możliwość nawiązania większej liczby zewnętrznych połączeń i bodźców.

Te stopnie spełniają każdy z elementów wymienionych we wspomnianym powyżej holistycznym planie projektowania opieki zdrowotnej.

Przestrzeń, która oferuje elastyczność przyjmowania, ruchu, łączenia, koncentracji i regeneracji, zapewni pozory normalności. Na przykład posiadanie odpowiedniego pokoju, w którym można zorganizować obchody urodzin lub rocznicy z rodziną i przyjaciółmi, pozwala ludziom doświadczyć radości, miłości i więzi – bez względu na inne mniej przyjemne okoliczności.

NARZĘDZIA I EKSPRESJA

Kolory mogą mieć pozytywny wpływ na zdrowie pacjentów⁷

Po rozpoznaniu wymagań terapeutycznych określonej grupy pacjentów lub obszaru budynku, można wybrać bodźce czuciowe, takie jak kolor, światło, zapach, tekstura itp., aby zasadniczo pomóc w regulacji układu nerwowego i osiągnięciu pożądanego efektu.

Surowa i sterylna, standardowa paleta kolorów w szpitalach jest biała. Podczas gdy biel może kojarzyć się z czystością i czystością - a co za tym idzie, higieną - biel od ściany do ściany może być zimna. Wiadomo, że kolor wpływa na nastrój: na przykład błękit jest uważany za spokojny i sprzyjający koncentracji, podczas gdy pomarańcze i żółcie postrzegane są jako ciepłe, ziemiste i pełne nadziei kolory; w przeciwieństwie do czerni, która może symbolizować strach lub żal.

Rzeczywiście, kolory mogą mieć pozytywny wpływ na zdrowie pacjentów.⁷ Stylizacja na oddziale dziecięcym, na przykład jasnymi, wesołymi kolorami i zabawnymi motywami, może utrzymać dobry nastrój i zapewnić przyjemną rozrywkę. Zielony jest uważany za kolor „odmładzający”; to dynamika, która leży u podstaw hipotezy biofilii.

Stosowanie skomplikowanych i nieregularnych wzorów na okładzinach ściennych lub podłogowych może powodować zamieszanie na przykład wśród osób z demencją.

⁷ W.R. Koggala, A.A. Hettiarachchi, (2016). 'Impact of room colour for patient's recovery; a study implemented with post cardiac surgery patients in Lanka hospitals, Colombo', p.1

https://www.researchgate.net/publication/320516064_Impact_of_room_colour_on_patient's_recovery_a_study_implements_with_post_cardiac_surgery_patients_in_Lanka_Hospitals_Colombo

Jednak dla innych regularne powtarzanie wzoru na podłodze w obiekcie może w rzeczywistości zachęcać do niekorzystnych zachowań. Weźmy na przykład pod uwagę osoby z kompulsywnymi skłonnościami.

Sztuka i dekoracje to kolejny sposób nadający ton przestrzeni. Sztuka abstrakcyjna w izolacji może pobudzać wyobraźnię i zachęcać widza do dociekań. Ale jeśli ktoś czeka na wyniki badania lekarskiego, więcej zamieszania i niepewności są ostatnią rzeczą, której potrzebuje. Preferowane są tutaj obrazy natury oraz jej formy, aby zaszczerpić poczucie porządku i spokoju.

Temperatura otoczenia jest bardzo ważna dla komfortu. Jednak „właściwa” temperatura jest bardzo subiektywna i może się różnić w zależności od stanu zdrowia. Zastosowanie domotyki w salach pacjentów nie tylko zapewnia pacjentowi większy komfort, ale także poczucie niezależności oraz zmniejsza jego zależność od personelu szpitalnego.

To samo można powiedzieć o świetle: odpowiedni dostęp do naturalnego światła jest kluczem do dobrego zdrowia, ponieważ ilość światła, które dostajemy i kiedy je dostajemy, wpływa na nasz naturalny rytm dobowy i regulację hormonów.

Oprócz tego, że światło dzienne jest ważne dla naszego cyklu czuwania i snu, różne fazy dnia nadają nam strukturę i porządek: wszyscy znamy uczucie, gdy dni przechodzą w jeden po utknięciu w budynku przez wiele godzin. Ponownie, możliwość polegania

na wschodzie i zachodzie słońca każdego dnia zapewnia pewien komfort, gdy nasze zdrowie jest dyskusyjne.

Niekiedy pomijana tekstura może nadać przestrzeni nowy wymiar. Ale może też pełnić funkcję praktyczną. Teksturowana wykładzina podłogowa może sprawić, że podłoga będzie mniej śliska lub wyznaczyć granicę jednego pomieszczenia z drugim dla osób niewidomych lub niedowidzących.

Tekstura wpływa również na właściwości akustyczne przestrzeni, ponieważ skuteczniej pochłania hałas co jest szczególnie przydatne w przypadku montażu w obszarach o dużym natężeniu ruchu, takich jak korytarze biegnące równoległe do sal chorych lub oddziałów. Tekstura tradycyjnie stanowiła wyzwanie higieniczne w kontekście opieki zdrowotnej. Jednak obecnie na rynku dostępnych jest kilka tekstylnych i akustycznych wykładzin podłogowych, nadających się do prania, które są przyjazne nawet dla alergików.

WNIOSEK

Następują zmiany w projektowaniu obiektów opieki zdrowotnej; pacjent jest na pierwszym miejscu, potem funkcja pomieszczenia. Odpowiedni projekt zwiększa komfort i dobre samopoczucie, co z kolei przyspiesza powrót do zdrowia pacjenta, sprzyja autonomii i zmniejsza jego zależność od zasobów ludzkich i medycznych.

Zmniejszenie stresu jest kluczowym czynnikiem stojącym za projektami, które minimalizują strach i niepokój, oraz zapewniają bezpieczeństwo, komfort i autonomię w „domu z dala od domu”. Wspólne motywy tego trendu wellness obejmują między innymi dostęp do światła dziennego, świata zewnętrznego oraz sprytne wykorzystanie koloru i domotyki. Dwutorowe podejście do projektowania promującego dobre samopoczucie odnosi się do cech, tendencji i potrzeb określonych grup pacjentów i określonych obszarów budynku opieki zdrowotnej.

Podłogi, wyposażenie i inne elementy (architektoniczne) mogą być starannie dobrane w oparciu o określone właściwości takie jak higiena, ich zdolność odbijania światła, wprowadzanie koloru i faktury do pomieszczenia - jako środki do osiągnięcia celu. Dostęp do narzędzi online, takich jak selektory produktów, może pomóc w procesie podejmowania decyzji.

Trend ten potwierdza wielowymiarową rolę, jaką podłogi mogą odgrywać w placówkach opieki zdrowotnej i stanowi ekscytującą okazję dla świata projektowania i architektury do wywarcia pozytywnego i namacalnego wpływu na zdrowie i dobrostan współczesnego społeczeństwa. Parafrazując uwagi Florence Nightingale na temat pielęgniarstwa: projektowanie jest rzeczywistym sposobem na powrót do zdrowia sam w sobie.

USŁUGI PROJEKTOWE SYSTEMÓW PODŁOGOWYCH FORBO

Aby uzyskać wskazówki dotyczące różnych opcji projektowania podłóg w każdym środowisku medycznym, Forbo Flooring oferuje architektom i projektantom bezpłatne doradztwo, zestaw wzorników produktowych czy specyfikacje do projektu.

Zapraszamy do skorzystania z **Floorplanera** czyli wizualizatora podłóg oraz wyszukiwarki produktowej na naszej stronie: www.forbo-flooring.pl

Biuro

Forbo Flooring Polska
ul. Jeleniogórska 16
60 -179 Poznań, Polska
Telefon: +48 61 862 13 82
E-mail: info.pl@forbo.com
www.forbo-flooring.pl

